

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande angående reglering av utgifterna för kapitalökning för budgetåret 1925—1926 i vad angår jordbruksärendena.

(1:a avd.)

Med anledning av de till jordbruksutskottet hänvisade framställningar, som röra utgifter för kapitalökning, får utskottet avgiva följande yttrande och förslag.

Statens utlåningsfonder.

1:o I punkt 1 av den till innevarande riksdag avlätna statsverkspropositionen, avdelning: utgifter för kapitalökning i vad angår jordbruksdepartementet, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för odlingslånefonden för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

Odlingslåne-
fonden.
[1.]

(Statsrådsprotokollet, Utgifter för kapitalökning: bil. 3, sid. 1—4.)

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen nr 128 i första kammaren av herr *Andersson, Elof, m. fl.* och nr 184 i andra kammaren av herr *Hedlund* i Häste *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte *dels* medgiva, att lån ur odlingslånefonden må under budgetåret 1925—1926 kunna av Kungl. Maj:t beviljas till sammanlagt 3,800,000 kronor, *dels ock* i anledning härav anvisa för fonden erforderligt kapital.

Motioner.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, hänvisas till motionerna.

Vid 1883 års riksdag beslöts bildandet av en fond med ändamål att genom lån understödja odling av sankar marker. Denna fond, benämnd odlingslånefonden, har varit tillgänglig sedan 1884. Enligt av riksdagen lämnade medgivanden har till och med 1918 ett belopp av 1,000,000 kronor årligen fått såsom lån disponeras från fonden. Vid lagtima riksdagen 1919 medgavs, att från och med samma år tillsvidare lån från fonden finge av Kungl. Maj:t beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor årligen. Vid 1920 års riksdag höjdes detta belopp från och med 1921 till 2,000,000 kronor. Till 1921 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag,

att utlåningsbeloppet skulle från och med 1922 höjas till 2,500,000 kronor. Riksdagen beslöt, att den sålunda föreslagna höjningen skulle träda i tillämpning redan från och med 1921.

Villkoren för erhållande av lån från odlingslånefonden återfinnas i kungörelsen den 9 oktober 1914 (nr 278) med däri genom kungörelsen den 9 juni 1922 (nr 289) gjord ändring.

Såsom kapitalökning för odlingslånefonden har för 1922 anvisats ett anslag av 1,000,000 kronor, för första halvåret 1923 500,000 kronor samt för budgetåret 1923—1924 och 1924—1925 respektive 2,000,000 kronor och 3,500,000 kronor, av vilken sistnämnda summa ett belopp av 1,500,000 kronor avsåge täckning av brist, som uppkommit under budgetåret 1923—1924.

Av statsrådsprotokollet inhämtas, att lantbruksstyrelsen hos Kungl. Maj:t gjort framställning dels om höjning av utlåningsbeloppet för budgetåret 1925—1926 till 3,800,000 kronor, dels ock om kapitalökning till fonden av sådan omfattning, att under nämnda budgetår sammanlagt omkring 3,000,000 kronor kunde finnas tillgängliga för utbetalningar av beviljade lån. Lantbruksstyrelsen har därvid framhållit, att styrelsen — med ledning av erfarenheten från de senaste åren — för tillgodoseende av lånebehovet för nämnda budgetår icke kunnat räkna det erforderliga beloppet lägre än 3,000,000 kronor, varutöver borde beräknas ett belopp av 800,000 kronor för utjämnande efter hand av antalet ansökningar, som måst balanseras från det ena budgetåret till det andra, på grund av den fastställda begränsningen i årligen medgiven utlåning. Lantbruksstyrelsen ansåge sig i samband därmed böra framhålla att — då till nära nog samtliga företag, till vilka odlingslån söktes, även söktes statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget, och då Kungl. Maj:t numera vanligen beviljade bidrag från sagda anslag med belopp, motsvarande endast en fjärdedel av vattenavledningskostnaden, varigenom lånebeloppet i regel kunde bestämmas till tre fjärdedelar av samma kostnad — den årliga odlingslånesumman borde vara omkring 3 gånger så stor som den årliga bidragssumman från allmänna avdikningsanslaget, vilken sistnämnda summa för budgetåret 1925—1926 av lantbruksstyrelsen beräknats till ett belopp av 1,300,000 kronor.

Statskontoret har i sitt utlåtande i ärendet anført, att i första hand borde för täckande av en vid utgången av budgetåret 1924—1925 beräknad kapitalbrist äskas ett anslag av i runt tal 1,500,000 kronor. Med ett årsutlåningsbelopp från odlingslånefonden under budgetåret 1925—1926 av såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt 3,800,000 kronor skulle enligt statskontorets i statsrådsprotokollet angivna beräkningar krävas att såsom kapitalökning för fonden anvisades ett anslag av 3,000,000 kronor.

Departementschefen har icke ansett sig för närvarande kunna tillstyrka lantbruksstyrelsens förslag om höjning av utlåningsbeloppet utan funnit, att med prövningen av frågan härom borde anstå i avvaktan på resultatet av en utredning rörande eventuella ändringar i villkoren för lån från fonden.

Av det av departementschefen förordade kapitalökningsbeloppet å 3,500,000 kronor avses 1,500,000 kronor för täckande av berörda kapitalbrist.

I motionerna har lantbruksstyrelsens ovanberörda förslag om utlåningsbeloppets bestämmande till 3,800,000 kronor för budgetåret 1925—1926 upptagits ävensom hemställts om anvisande av med hänsyn härtill för fonden erforderligt kapital.

Utskottet vill erinra, att utskottet i sitt av riksdagen numera godkända utlåtande nr 1, punkt 101, tillstyrkt ett motionsvis framställt förslag om en höjning från 1,000,000 kronor till 1,300,000 kronor av årsanvisningsbeloppet från allmänna avdikningsanslaget. Utskottet uttalade därvid, att utskottet med hänsyn till den betydelse utskottet tillmätte ifrågavarande utdikningsföretag ansåg det vara en angelägenhet av vikt att tillräckliga medel stode till förfogande för verksamhetens bedrivande i önskvärd omfattning, och förbisåg utskottet icke heller de möjligheter till arbetslöshetens hindrande som genom företagen ifråga kunde beredas.

Utskottet.

Med hänsyn till vad riksdagen sålunda beslutat och då av skäl, som lantbruksstyrelsen i sitt ovan angivna utlåtande anfört, den årliga utlåningssumman från odlingslånefonden bör vara omkring tre gånger så stor som den årliga bidragssumman från allmänna avdikningsanslaget, synes utskottet årsutlåningsbeloppet från ifrågavarande fond böra bestämmas på sätt i motionerna föreslagits eller till 3,800,000 kronor. I anslutning härtill bör enligt statskontorets beräkning anvisas ett kapitalökningsanslag av 3,000,000 kronor. Härtill kommer det för täckande av ovanberörda kapitalbrist beräknade beloppet av 1,500,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och de i ämnet väckta motionerna I:128 och II:184

1) medgiva, att under budgetåret 1925—1926 ett belopp av 3,800,000 kronor må av Kungl. Maj:t disponeras såsom lån från odlingslånefonden;

2) såsom kapitalökning för samma fond för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 4,500,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles avgiva förslag.

2:o) Under punkt 2 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att Kungl. Maj:t må under 1926 såsom lån från egnahems-lånefonden disponera ett belopp av intill 18,000,000 kronor, därav 12,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter, dels ock såsom kapital-

**Egnahems-
lånefonden.**
[2.]

ökning för egnahemslånefonden för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 14,000,000 kronor.

(Statsrådsprotokollet, Utgifter för kapitalökning, bil. 3 sid. 4—5.)

Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden och antogs därvid för första gången allmänna bestämmelser för den sålunda beslutade statliga egnahemslånerörelsen. Efter åtskilliga ändringar av dessa bestämmelser gälla nu för ifrågavarande lånerörelse kungörelsen den 27 juni 1919 (nr 483) angående allmänna villkor och bestämmelser för statens egnahemslånerörelse med däri genom kungörelser den 26 mars 1920 (nr 127) och den 25 maj 1923 (nr 126) gjorda ändringar ävensom kungörelsen den 26 september 1919 (nr 623) med särskilda föreskrifter angående erhållande och tillgodonjutande av statslån från egnahemslånefonden.

Till egnahemslånefonden beviljades från början ett bestämt belopp för viss tidsperiod att av riksgäldskontoret tillhandahållas statskontoret, men från och med 1908 har sådan anordning träffats, att år från år beräknas det belopp, som behöver tillföras fonden såsom kapitalökning för att möjliggöra viss årlig maximiutlåning.

Beträffande utlåningen för 1925 medgav 1924 års riksdag (R. skr. nr 15), att Kungl. Maj:t finge såsom lån från egnahemslånefonden disponera ett belopp av intill 18,000,000 kronor, därav 12,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter. Med anledning av inkomna ansökningar har Kungl. Maj:t i december 1924 beviljat statslån ur fonden för 1925 till ett sammanlagt belopp av 17,949,400 kronor, varav 12,449,400 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter.

Departementschefen har ansett utlåningsbeloppet för 1926 liksom för 1925 böra bestämmas till för jordbrukslägenheter 12,500,000 kronor och för bostadslägenheter 5,500,000 kronor eller tillhoppa 18,000,000 kronor. Det härför erforderliga kapitalökningsanslaget för budgetåret 1925—1926 har beräknats till 14,000,000 kronor.

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit skäl till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må

1) medgiva, att Kungl. Maj:t må under 1926 såsom lån från egnahemslånefonden disponera ett belopp av intill 18,000,000 kronor, därav 12,500,000 kronor för jordbrukslägenheter och 5,500,000 kronor för bostadslägenheter,

2) såsom kapitalökning för egnahemslånefonden för budgetåret 1925—1926 anvisa ett reservationsanslag av 14,000,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles avgiva förslag.

3:o) Under punkt 3 av förberörda avdelning av statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels medgiva, att under 1925 lån ur kraftledningslånefonden må beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor, dels ock såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1925—1926 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

(Statsrådsprotokollet, Utgifter för kapitalökning, bil. 3, sid. 6—7.)

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning har 1918 års lagtima riksdag beslutat inrättande av kraftledningslånefonden.

Jämlikt riksdagens beslut har det belopp, vartill lån från fonden må för året beviljas — för ett vart av åren 1921—1923 bestämt till 2,500,000 kronor — för 1924 begränsats till 2,200,000 kronor.

Av i statsrådsprotokollet anförda skäl har utlåningsbeloppet för år 1925, om vilket år nu är fråga, ansetts kunna begränsas till 1,500,000 kronor.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må

1) medgiva, att under 1925 lån ur kraftledningslånefonden må beviljas till ett belopp av högst 1,500,000 kronor,

2) såsom kapitalökning för samma fond anvisa för budgetåret 1925—1926 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Beträffande sättet för medlens anskaffande torde statsutskottet framdeles avgiva förslag.

Stockholm den 23 april 1925.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hellström, Sederholm**, *Nilsson* i Kabbarp, *Boberg, Elisson, Norin, Eriksson* i Ljusdal, *Andersson* i Fältenborg och *Luterkort* samt

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Tånga, *Olsson* i Broberg, *Sjöblom, Carlström Uddenberg* i Karlskoga, *Hedlund* i Häste, *Sjölander* och *Johansson* i Hallagården.

* Ej närvarande under punkt 1.